

Delen Vlaanderen en Nederland een culturele identiteit?

Prof. Dr. Ludo Beheydt

UCL

Université
catholique
de Louvain

Delen Vlaanderen en Nederland een Culturele identiteit ?

Culturele identiteit is:

de groepsidentiteit die leden van een
gemeenschap **zichzelf toeschrijven** op grond van
gemeenschappelijke kenmerken, normen en
waarden en waardoor zij een **verbeelde
gemeenschap** gaan vormen.

Culturele identiteit is een **dynamische constructie**

Delen Vlaanderen en Nederland een Culturele identiteit ?

Kernwaarden van culturele identiteit

taal

traditie (mentale programmering)

geschiedenis

godsdienst

maatschappijvorm

TAAL

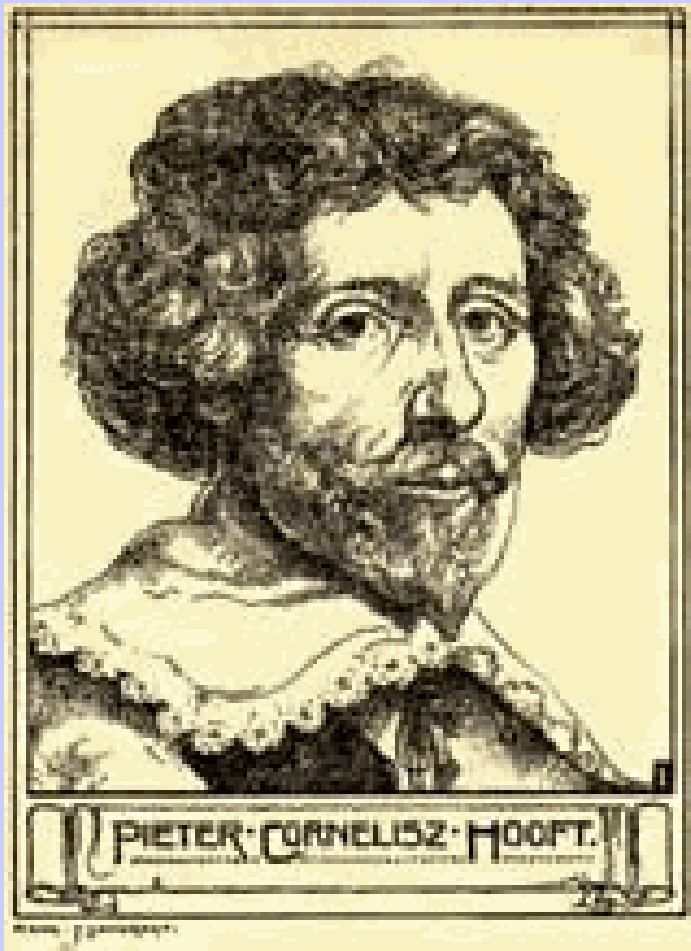
VLAANDEREN: symbolwaarde

NEDERLAND: gebruikswaarde

KERNWAARDEN van een cultuur

TAAL:

ZEVENTIENDE EEUW IN NEDERLAND

P.C. HOOFT *Sonnet*

Mijn lief, mijn lief, mijn lief

- zo sprak mijn lief mij toe,

Terwijl mijn lippen op haar
lieve lipjes weidden

De woordjes alle drie klaar
en wel bescheiden

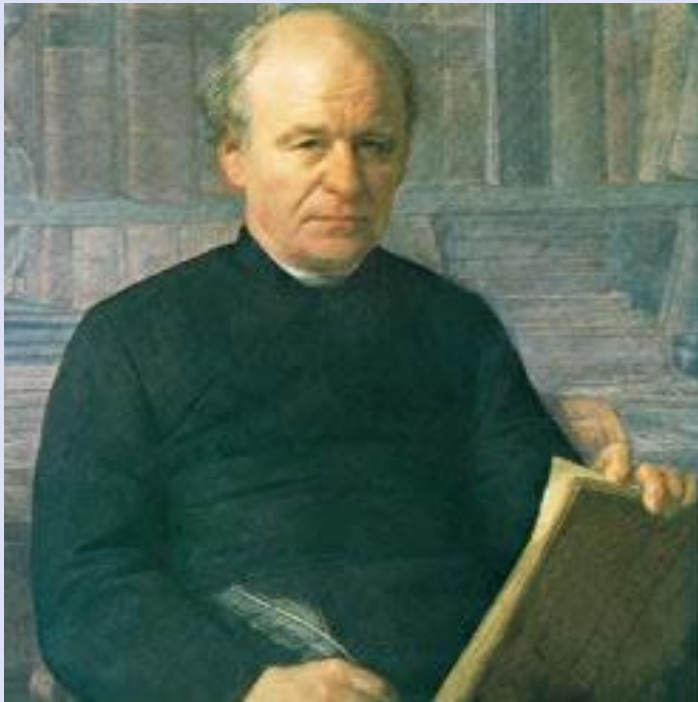
Vloeiden mijn oren in,

en roerden ('k weet niet hoe)

KERNWAARDEN

TAAL

G. GEZELLE
(19de eeuw)

De Vlaamse taal is
wonderzoet
voor wie haar geen
geweld en doet

GESCHIEDENIS

VLAANDEREN: 1302 '*De Guldensporenslag*'
De leeuw van Vlaanderen

NEDERLAND: De 'Opstand' (1568-1648) tegen
Spanje

KERNWAARDEN

GEDEELDE GESCHIEDENIS:

Hendrik Conscience

INVENTED TRADITION

KERNWAARDEN

GEDEELDE

GESCHIEDENIS:

DE OPSTAND

(1568-1648)

« lieux de mémoire »

Pierre NORA

De Opstand (1568-1648)

Hertog van Alva
de inquisitie

Willem van Oranje
« Vader des vaderlands »

TRADITIE

VLAANDEREN: gezagstrouw

NEDERLAND: assertief

GODSDIENST

"CIVIC RELIGION"

VLAANDEREN: katholiek

NEDERLAND: calvinistisch

KERNWAARDEN

GODSDIENST

Nederland heeft
bewust gekozen

voor het

CALVINISME

VLAANDEREN:

KATHOLIEK

NEDERLAND

calvinistisch

MAATSCHAPPIJVORM

VLAANDEREN. Vlaamse Gemeenschap

NEDERLAND. Koninkrijk der Nederlanden

CULTURELE IDENTITEIT van DE LAGE LANDEN

Andere cultuur:

G. HOFSTEDE:

”Ik heb nog nooit twee landen gezien die , ondanks hun gemeenschappelijke taal, zo sterk verschillen in mentale programmering als Nederland en Vlaanderen”

Zelfde taal: Nederlands

NEDERLANDS:

ZELFDE TAAAL ?

CONVERGENTIE in de schrijftaal

DIVERGENTIE in de spreektaal

CONVERGENTIE

in de spelling
sinds 1995

- * overheid
- * media
- * onderwijs

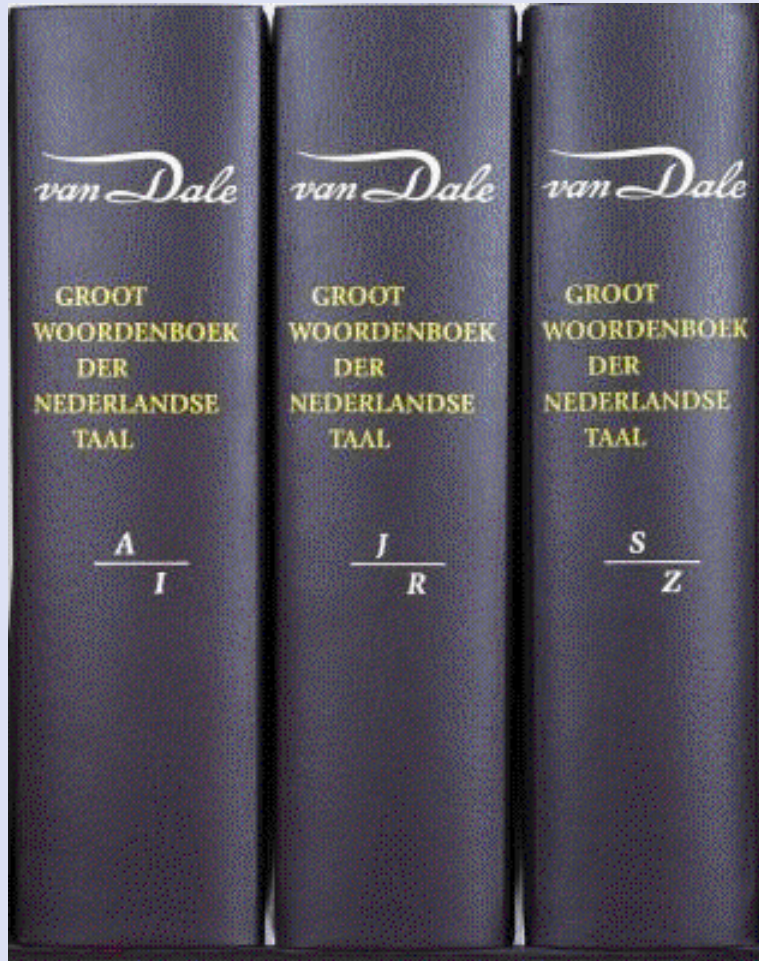
CONVERGENTIE

in de schrijftaal:

nieuwe woorden:

muisarm, liefdesbaby , ramkraak, onthaasten ...

CONVERGENTIE: gedeelde codificaties

DIVERGENTIE

IN DE GESPROKEN TAAL
(VRT – NOS) IN DE SPREEKTAAL
EN IN DE CODIFICATIE

IN NEDERLAND: “PolderNederlands” (Jan Stroop)

IN VLAANDEREN: “Verkavelingsvlaams” (tussentaal)
(Geert van Istendael)

NL: Poldernederlands

Soort Nederlands dat gekenmerkt wordt door een opvallend afwaaikende *aut*spraak. Het is een manier van praten die bovendien opvalt door zijn snelle opmars en door de sprekers ervan: jongere, goed opgeleide, ambitieuze, succesvolle vrouwen

De opmars van het Poldernederlands

... eirst zegt-ie "Je schraaft 't
zoals je 't autspreikt" ...
en dan reKent-ie 't faaut!

POLDER-
NEDERLANDS

Poldernederlands

KENMERKEN:

UITSPRAAK:

Verlaging van *ei* en *ui* en *ou*: *Laaidse maaiden, autkaaiken, kaaud, aaud*

Diftongering van *ee*, *oo* en *eu*: *eejten, looupen*

Gooise *R*: *maaj, spojt, supej*

Reductie van vocalen: *sousjelistiese petei*

Verkorting: *das amaal mook*

WOORDENSCHAT:

achenebbisj, doerak, kapsones, sjansen

IN VLAANDEREN

Verkavelingsvlaams TUSSENTAAL

“Er is nu iets nieuws, iets vuils de taal in de zuidelijke Nederlanden aan het aantasten, aan het doodknippen. Het is een **manke usurpator in kale kleren**, maar hij heeft de verwaandheid en de lompheid van een parvenu. Hij heet ‘Verkavelingsvlaams’. Het is de taal die gesproken wordt in de betere villa’s op de verkavelde grond van onze verminkte dorpen.”

Geert van Istendael: *Het Belgisch labyrint*

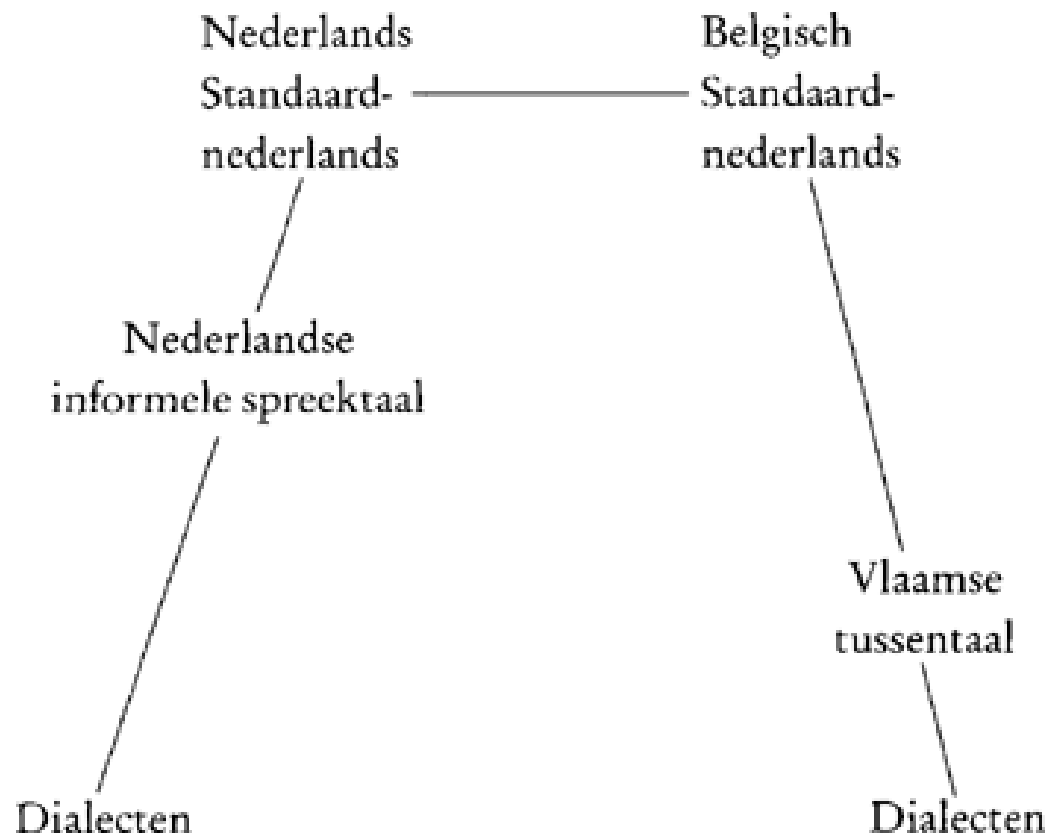

Verkavelings-
vlaams:
“manke
usurpator”?

Of

volwaardige
variant?

TUSSENTAAL: situering

VL: Verkavelingsvlaams

TUSSENTAAL is nu in 78% van de Vlaamse gezinnen de gewone gebruikstaal

Brabants gekleurde tussentaal.

”Ik vin ekik da nie plezant nie meer da gijlle lacht mee ons camions en ons taskes koffie”

UITSPRAAK

Weglating eind-t: *da ga nie goe*

Weglating begin-h: *ier, Olland,*

WOORDENSCHAT

Vlaamse woorden: pintje, goesting, droogkast

Purismen: duimspijker, stortbad

Gallicismen: camion, chauffage, tas, microgolf

Belgicismen: protonkaart, licentiaat, regent, bankkaart,

Voorzetsels: op de trein, op café, op twee weken

Betekenisverschuiving: merkwaardig, poepen

idioom: hij heeft water in zijn kelder, dat zijn vijgen na

Pasen, in het vergeetboek

MORFOLOGIE

Lidwoorden: **ne** man, **nen** auto, **e** pint

Genus: m/v **kast, broek, deur**

Voornaamwoorden: **diejen** boek, **ons** ma

Verbuiging adjectieven: het **wit** kasteel

diminutieven: boek**ske**, tas**ke**

Gij-systeem: **ge** moet **u** wassen

ZINSBOUW

Dubbele negatie: ik heb **geen** tijd **niet** meer

Werkwoordelijke eindgroep:
dat ze **moeten in de gang staan**
of ze **kunnen veroordeeld worden**

Steunpronomina:
ge ga **gij** moeten opletten
Ze ga **zij** da nie kunnen betalen

Redundant dat bij voegwoorden: zodra **dat**, of **dat**

Secundaire standaardisering

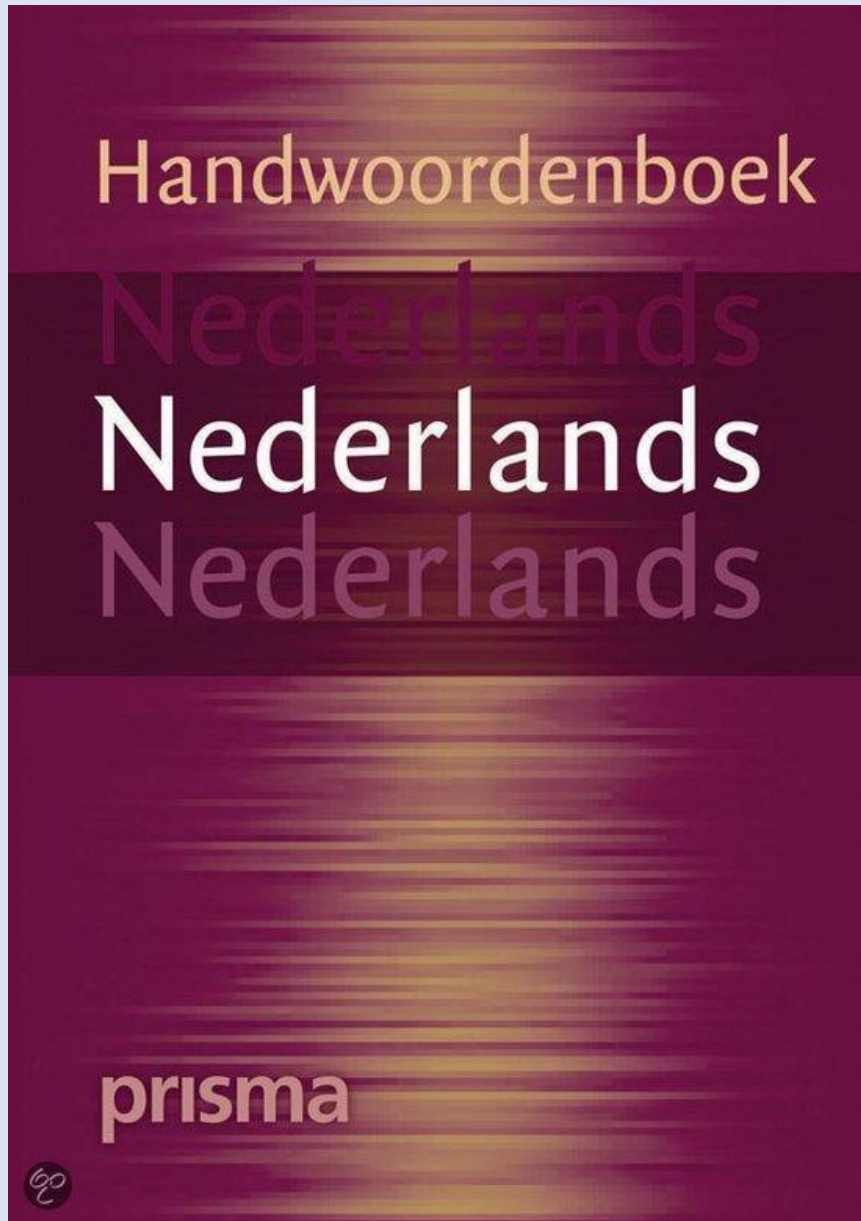
Tussentaal:

“De standaardtaal voor informele communicatie voor die mensen die geen dialect of regiolect willen spreken” (Johan de Caluwé)

“Stilaan lijkt er zich een stabiele, ‘algemeen Vlaamse’ tussentaal te vormen”

Absillis, Jaspers, Van Hoof *De manke usurpator*)

SECUNDAIRE STANDAARDISERING: CODIFICATIE

W. Martin & W.Smedts

Prisma Handwoordenboek
Nederlands

Hanteert aparte **labels**:

BN Belgisch Nederlands

NN Nederlands Nederlands

DEBAT:

“Tussentaal kan niet als vervanger gaan fungeren van de cultuurtaal.”

Stefan Hertmans

VERMIJD TUSSENTAAL IN DE KLAS !

UITSpraak Het is belangrijk dat je je uitspraak verzorgt en dat je goed articuleert.

Alle verkleinwoorden eindigen op -je, en niet op -ke.
bv: 'bloempje' i.p.v. 'bloemeke' **VERKLEINWOORDEN**

JE EN ~~GE~~ Gebruik "je" in plaats van "ge".

Een initiatiefzin begint steeds met 'om'. **INITIATIEFZINNEN**

HEM EN ~~M~~ 'm wordt vaak verkeerd gebruikt.
bv: het is "gaat hij mee?" in plaats van "gaat 'm mee?".

Secundaire standaardisering

In Vlaanderen :

SECUNDAIRE STANDAARDISERING

[symptomen: ondertiteling, codificatie, remakes van filmen ('Zot van A' = 'Alles is liefde', 'Loft', 'Smoorverliefd' (Hilde van Mieghem)), aparte literatuurgeschiedenissen, destandardisering van de literatuur (Lanoye, Hemmerechts,...), aparte DVD's van Disney-series, aparte 'gebruiksaanwijzingen' (mobieltje, magnetron,...)...]

onder invloed van

BEWUSTZIJN VAN CULTURELE IDENTITEIT

Culturele identiteit

“Vlaanderen is een cultuurgemeenschap met een eigen identiteit. Die identiteit is niet een mysterieuze essentie, een innerlijk fundament dat op romantische wijze de wezenskern van de Vlaamsigheid belichaamt, maar eenvoudigweg een verzameling gemiddelde gedragingen waardoor de Vlamingen zich als groep meer of minder onderscheiden van andere groepen in de buurt”

(Dirk Geeraerts *De Vlaamse taalkloof*)

DANK U VOOR UW AANDACHT !

ludo.beheydt@skynet.be